

OBSAH

Předmluva (<i>J. Kozumplík — E. Kudláč</i>)	11
1.0. Chov prasat, jeho význam a perspektivy v rámci živočišné výroby v ČSR (<i>E. Kudláč</i>)	13
1.1. Organizace chovu prasat a jeho řízení v ČSR	15
1.2. Hybridizační program v chovu prasat v ČSR	20
1.3. Reprodukce prasat — základ prosperity chovu	26
2.0. Fyziologické základy rozmnožování prasat (<i>J. Kozumplík, E. Kudláč</i>)	28
2.1. Reprodukční systém a pohlavní funkce u kance (<i>J. Kozumplík</i>)	29
2.1.1. Pohlavní orgány kance	29
2.1.1.1. Šourek	30
2.1.1.2. Varle	31
2.1.1.3. Nadvarle	32
2.1.1.4. Chámovod	34
2.1.1.5. Váčky semenné	34
2.1.1.6. Žláza předstojná	34
2.1.1.7. Žlázy Cowperovy	35
2.1.1.8. Pohlavní úd	37
2.1.1.9. Předkožka	40
2.1.2. Neurohumorální řízení pohlavní činnosti kanců	41
2.1.2.1. Pohlavní činnost řízená CNS (úsek kortikodiencefalický)	42
2.1.2.2. Úsek činnosti hypotalamohypofyzární	42
2.1.2.3. Testikulární pohlavní hormony	43
2.1.3. Pohlavní dospívání a dospělost kance	44
2.1.4. Spermioogeneze (vývoj spermií)	46
2.1.5. Pohlavní reflexy	49
2.1.5.1. Nepodmíněné pohlavní reflexy	49
2.1.6. Ejakulát kance a jeho vlastnosti	52
2.1.6.1. Chemické a fyzikální vlastnosti sekretů přídatných pohlavních žláz	53
2.1.6.2. Chemické složení spermií	57

2.1.6.3. Některé fyzikální a chemické vlastnosti celého ejakulátu	60
2.1.6.4. Metabolismus a pohyb spermíí	63
2.1.6.5. Morfologie spermíí	67
2.2. Reprodukční systém a pohlavní funkce u prasnic (<i>E. Kudláč</i>)	71
2.2.1. Pohlavní orgány prasnice — funkčně anatomický přehled	72
2.2.1.1. Vaječníky	74
2.2.1.2. Vejcovody	75
2.2.1.3. Děloha	76
2.2.1.4. Pochva a předsíň poševní	78
2.2.1.5. Vateň, ochod	78
2.2.2. Neurohumorální mechanismus řízení pohlavní činnosti prasnic	79
2.2.2.1. Centrální nervový systém	79
2.2.2.2. Hypotalamické gonadotropiny uvolňující hormony — (GnRH)	81
2.2.2.3. Hypofyzární gonadotropní hormony (GnH)	83
2.2.2.4. Ovariální pohlavní hormony	85
2.2.2.5. Uterinní prostaglandin F ₂ alfa	87
2.2.2.6. Hypotalamohypofyzárně ovariální vztahy — regulační principy řízení pohlavní činnosti	87
2.2.3. Pohlavní dospívání, pohlavní dospělost a první zapouštění prasniček	89
2.2.3.1. Výběr a odchov prasniček k obnově stáda	91
2.2.4. Pohlavní cyklus a říje u prasnic	95
2.2.4.1. Detekce říje a evidence říjících se prasnic	98
2.2.4.2. Výběr prasniček a prasnic k inseminaci a stanovení optimální doby inseminace	99
2.3. Oplození a březost	103
2.3.1. Diagnostika březosti	108
2.3.2. Péče o prasničky a prasnice za březosti	112
2.4. Porod	114
2.4.1. Opatření a péče o prasnice před porodem a při porodu	115
2.4.2. Vznik a průběh porodu u prasnice	118
2.5. Puerperium	123
2.5.1. Involuce pohlavního ústrojí	123
2.5.2. Ošetřování a krmení prasnic po porodu	128
2.5.3. Kojení a odstav selat	130
2.5.4. Obnovení pohlavního cyklu po porodu a znovuzařazení prasnic do reprodukčního cyklu	132
2.6. Faktory ovlivňující plodnost u prasnic	136
2.7. Trvání plodnosti a zánik rozmnožovacích schopností u prasnic — senium	140

3.0. Technologie získávání a zpracování semene a inseminace prasnic <i>(J. Kozumplík)</i>	142
3.1. Ustájení a ošetřování plemenných kanců	142
3.1.1. Zásady výživy kanců	145
3.1.2. Získávání, hodnocení a ošetření semene	148
3.1.3. Pohlavní využívání kanců	155
3.1.4. Vyšetření a hodnocení kvality spermatu kanců	156
3.1.4.1. Makroskopické posouzení spermatu	156
3.1.4.2. Mikroskopické vyšetření ejakulátu	158
3.1.4.3. Vybraná speciální vyšetření ejakulátu	162
3.1.4.4. Morfologické vyšetření spermií	167
3.1.4.5. Mikroflóra v ejakulátu kance	178
3.1.5. Ředění semene kance	179
3.1.6. Konzervace semene kance	183
3.1.7. Hodnocení konzervovaného semene	186
3.1.8. Transport semene kance	188
3.2. Inseminace prasnic	189
3.2.1. Technika a metody inseminace prasnic	189
3.2.2. Kontrola říje, výběr říjících se prasnic a vhodná doba pro inseminaci	192
4.0. Organizace inseminace <i>(J. Kozumplík)</i>	194
5.0. Biotechnické metody a jejich využití při organizaci a řízení reprodukce u prasat <i>(E. Kudláč)</i>	196
5.1. Hormonální přípravky a látky použitelné při řízené reprodukci	197
5.1.1. Neurohormony [hypotalamické uvolňovací hormony]	198
5.1.2. Gonadotropní hormony	198
5.1.3. Specifické pohlavní hormony -- sexageny	200
5.1.4. Nesteroidní hypofyzární inhibitory	201
5.1.5. Prostaglandiny	202
5.1.6. Feromony	202
5.1.7. Vagomimetika a uterotonika	203
5.1.8. Vitamínové přípravky	204
5.2. Stimulace říje	204
5.3. Synchronizace říje	207
5.4. Synchronizace říje a ovulace s časově orientovanou frontální inseminací	210
5.5. Použití oxytocinu do semene při inseminaci prasnic	213
5.6. Raná diagnostika březosti	214
5.7. Indukce a synchronizace porodů	214
5.8. Aktivní vedení a urychlování puerperia	216

6.0. Plánování, organizace, realizace a kontrola reprodukčního procesu u prasnic ve velkochovech (E. Kudláč)	220
6.1. Základní evidence prasnic a dokumentace o reprodukci	221
6.2. Plánování reprodukčního procesu u prasnic	225
6.2.1. Plánování potřeby mladých prasniček	226
6.3. Ukazatelé reprodukční výkonnosti a parametry k plánování reprodukčního procesu prasnic ve velkochovech	227
6.4. Organizace a řízení reprodukčního procesu	230
6.5. Kontrola reprodukčního procesu	232
6.6. Soubor opatření k zabezpečení plynulého reprodukčního procesu u prasnic	233
6.6.1. Výběr a odchov prasniček k obnově stáda	233
6.6.2. Výběr říjících se prasniček k inseminaci a inseminace	234
6.6.3. Péče o březí prasničky a prasnice	234
6.6.4. Péče o prasnice těsně před porodem a při porodu	235
6.6.5. Péče o prasnice a selata v poporodním období	236
6.6.6. Odstav selat a zapouštění prasnic	236
7.0. Poruchy plodnosti u kanců (J. Kozumplík)	238
7.1. Kongenitální a hereditární příčiny poruch plodnosti	239
7.1.1. Intersexualita	239
7.1.1.1. Syndrom testikulární feminizace	240
7.1.1.2. Syndrom gonadální dysgeneze	240
7.1.2. Anomálie vývoje a migrace gonád	241
7.1.2.1. Anorchia	241
7.1.2.2. Monarchia	242
7.1.2.3. Nadpočetnost gonád	242
7.1.2.4. Kryptorchismus	242
7.1.2.5. Hypoplazie varlat	244
7.1.3. Vývojové anomálie vývodných pohlavních cest a kopulačních orgánů	247
7.1.3.1. Stagnace a městnání semene	247
7.1.3.2. Fimóza	248
7.1.3.3. Perzistující uzdička	248
7.1.3.4. Dysfunkce zatahovačů pyje	249
7.2. Funkční poruchy	249
7.2.1. Poruchy libida	250
7.2.2. Poruchy pohlavních reflexů	251
7.3. Jiné příčiny poruch plodnosti	253
7.3.1. Vliv výživy a prostředí na vznik poruch plodnosti	253
7.3.1.1. Epifyzeolýze (uvolnění epifýzy)	253
7.3.1.2. Akutní nekróza nejdelsšího hřbetního svalu	254
7.4. Onemocnění pohlavních ústrojí kanců	256

7.4.1. Nemoci šourku	256
7.4.2. Zánět varlat a nadvarlat	256
7.4.3. Degenerace, fibróza a atrofie varlat	258
7.4.4. Onemocnění kopulačních orgánů	261
8.0. Poruchy plodnosti u prasnic (E. Kudláč)	264
8.1. Poruchy plodnosti u prasnic podmíněné nemožností páření a oplození	266
8.1.1. Vrozené vývojové anomálie na pohlavním ústrojí prasnic	266
8.1.2. Získané anomálie na pohlavním ústrojí	267
8.2. Funkční poruchy plodnosti u prasnic	270
8.2.1. Neříjivost prasniček a prasnic (anafrodizie a anestrus)	270
8.2.2. Nepravidelnosti v periodicitě a průběhu říje	272
8.2.3. Nezabřezávání a opakované přeboukávání prasnic	272
8.2.3.1. Poruchy ovulace	273
8.2.3.2. Vaječnickové cysty	273
8.3. Zánětlivá onemocnění a infekce pohlavního ústrojí	275
8.3.1. Záněty dělohy	276
8.3.2. Infekční příčiny poruch plodnosti u prasnic	276
8.3.2.1. Virové infekce (SMEDI)	277
8.3.2.2. Některé nebezpečné nákazy jako příčina poruch reprodukce	279
8.4. Poruchy plodnosti zaviněné chybami a nedostatky v organizaci a realizaci reprodukce u prasnic	279
9.0. Kontrola zdraví a kontrola dědičnosti zdraví u prasat (J. Kozumplík, E. Kudláč)	281
9.1. Zásady kontroly zdraví a kontroly dědičnosti zdraví u plemenných kanců (J. Kozumplík)	281
9.1.1. Kritéria zdravotní selekce kanců	284
9.1.2. Testace na dědičnost zdraví plemenných kanců	285
9.1.3. Základy kontroly zdraví a kontroly dědičnosti zdraví a plodnosti u prasnic (E. Kudláč)	286